

ИЗ ОТЧЕТНИЯ ДОКЛАД НА ИНСТИТУТА ЗА ЛИТЕРАТУРА ЗА НАУЧНАТА МУ РАБОТА ПРЕЗ 1967 ГОДИНА

През 1967 г. Институтът за литература продължи да работи по главните направления на литературната наука, за да се постигнат нови резултати в осветляването на многолетното развитие на българската литература и на отделни нейни периоди, както и в изясняването на редица основни проблеми на съвременната ни литература и връзките ѝ с други национални литератури; за да постави и реши някои теоретически проблеми и да пропагандира своите постижения сред широките слоеве на народа, сред учителите по литература и младежта.

Институтът продължи да се грижи и за издаването на основни научни издания из българската литература.

Написването на пълна научна история на българската литература от IX век до наши дни — най-главната задача на института има важно общонационално, методологическо, идейно-естетическо значение, тъй като за пръв път от марксистски позиции се разкриват и осветляват богатствата на българската художествена литература, отразила във вълнуващи и живи образи многовековния живот на нашия народ, съхранила идеалите и стремежите му към свобода и прогрес. Издаването на историята оказва въздействие върху съзнанието на нашите съвременници, повишава патриотичното чувство на младото поколение. С осветляването на редица важни моменти от развитието на българската литература се разрешават и някои важни научни проблеми, като връзката между литературата и народната съдба, ролята на литературните връзки за развитието на националните литератури, съдбата на литературните течения, възникването и ролята на реализма, връзката на литературата с пролетарската революция, генизисът на социалистическия реализъм, неговото богатство и многообразие, жанровото многообразие и проблемите на поетиката и пр. Правилното научно интерпретиране на тези проблеми има определено положително значение и за утвърждаването на съвременните литературни и художествени концепции и улеснява процесите на все по-тясно свързване на литера-

турата с живота и със задачите на социалистическото изграждане на нашата страна.

През 1967 г. излезе от печат том II от История на българската литература. Неговата научна стойност бе отчетена с доклада за дейността на института през 1966 г. Без да се повтаря онова, което е казано вече за съдържанието, характера и достойнството му, ще изтъкнем, че в светлината на съвременните проблеми, важно значение придобиват застъпените в този том възгледи за тясната връзка между литературата и националноосвободителната борба, за отражението на революционния народен дух в художествените идеи и образи, за дълбоката народност на художествените творби, за значението на революционно-демократическите идеи на писателите, за обхващането на българските писатели от всички земи, гдето се пробужда българско национално съзнание. Като се разкрива руското културно и литературно въздействие през различните литературни периоди на Възраждането, литературният процес се разглежда и върху фона на развитието на тогавашните европейски балкански литератури (макар че в това отношение е било възможно да се постигне по-голяма широта). Материалът е разработен и с оглед на задачата да се дадат по-пълни знания за литературните явления, за тяхната национална специфика и многообразие.

Особено значение има стремежът чрез литературния анализ на творчеството на най-добрите писатели (П. Р. Славейков, Л. Каравелов, В. Друмев, Хр. Ботев и др.) да се навлезе в специфичните художествени проблеми и да се разкрие богатството на самите творби, които обелязват несъмнени постижения в развитието на възрожденската българска литература. Томът е написан колектив: акад. П. Зарев, акад. П. Динев, чл.-кор. Е. Георгиев, ст. н. с. Ст. Божков, проф. Г. Димов, ст. н. с. д-р Кр. Генов, Цв. Минков.

Приключи работата и над том III, който обхваща периода от Освобождението на България до края на Първата световна война. Тук се разглеждат едни от най-значителните

явления в българската литература от края на миналия век и първото десетилетие на XX век, когато се изаявяват с творчеството си И. Вазов, З. Стоянов, А. Константинов, С. Михайловски, Г. П. Стаматов, А. Страшимиров, П. Яворов, П. Славейков, Т. Г. Влайков, Г. Кирков, Д. Полянов, П. Ю. Тодоров и др. Предстои обсъждането на това и даването му за печат. Написан е от акад. П. Зарев, чл.-кор. Г. Цанев, проф. Ст. Каролев, проф. Г. Димов, П. Русев, проф. Г. Веселинов и др.

Продължи работата и по написването на том IV от История на българската литература.

В най-тясна връзка с тази задача на института се намира трудът на акад. Пантелей Зарев „Панорама на българската литература“, от който бе отпечатан през 1967 г. том първи, част втора, а също така и том първи от труда на чл.-кор. проф. Георги Цанев, „Спатосана възторга и изобличението“.

Във втората част на „Панорама на българската литература“ акад. П. Зарев широко и задълбочено разглежда творчеството на големите представители на нашата литература Пенчо Славейков, П. К. Яворов, Елин Пелин, Д. Дебелянов, Й. Йовков. Разгледал е също стилите и жанровите особености на писателите около Вазов, творчеството на прозаичните откриватели на града и селото, на представителите на нашата лирика до Първата световна война, както и на писатели и поети от това време, тръгнали по пътя на модерното изкуство. В обобщителната част е потърсена връзката между народната психология и литературата ни и са осветлени философско-историческите корени на българската литература през този период.

С тази втора книга акад. П. Зарев разкрива основните си концепции, главните си принципи на интерпретация на българската литература. Заедно с първата книга, тази втора част завършва разглеждането на един цялостен период от разволя на българската литература от Възраждането до Първата световна война. Двете книги са един сериозен синтез на литературния процес в България и са значителен принос в съвременното ни литературознание.

В книгата си „Спатосана възторга и изобличението“ чл.-кор. Г. Цанев проследява развитието на българската литература през 80-те години в двете ѝ основни насоки — патриотично-романтична и критическо-реалистична, като обръща внимание на разволя на жанровете, появата на нови жанрове и проблеми, на стилови и творчески похвати и пр. С изследването на литературните борби от онова време авторът показва, че още в средата на 80-те години в критиката се издига глас за по-широки, общочовешки духовни кръгозори, подсказва ясно онова, което се осъществи от П. Славейков през 90-те години. Книгата съдържа и отделни очерци за Ив. Вазов, З. Стоянов, А. Константи-

тинов, Г. П. Стаматов и изследване на разволя на критическия реализъм в българската литература. Книгата бележи развитието на автора и е принос в нашата литературна наука.

Институтът продължи успешно работата по издаването на паметници на старата българска литература. Тази дейност има голямо национално значение, тъй като литературната наука се снабдява със солидни източници, неизвестни досега или отдавна станали библиографска рядкост, а нашата съвременна култура се обогатява със знания за постиженията на нашата стара книжнина.

В книгата на Б. Ангелов „Из старата българска, руска и сръбска литература“, част II, за пръв път се публикуват нови преписи на книжовни паметници, открити от автора в различните книгохранилища, които обогатяват нашите представи за старата ни литература и за връзките ѝ с другите славянски литератури.

Бе дадено за печат „Фототипно издание на известния Болонски псалтир (книжовен паметник от XI—XIII в.), подготвен от проф. Ив. Дуйчев. Успешно се завършва работата и по подготвянето на том I от Съчиненията на Климент Охридски и критичното издание на „Беседата на Козма“. Бяха завършени и редица изследвания върху литературата на Българското възраждане.

За пръв път бе издадена останалата в ръкопис, но значителна по съдържание и художественост поема на Григор Пърличев — Скендер бей. Издаден е оригиналният ѝ гръцки текст, придружен с превод на български език, с обстоен предговор и коментар от Хр. Кодов. Издаването на тази забележителна творба на българския поет от Охрид, някога увенчан с първа награда и лавров венец в Атина за поемата „Сердарят“, обогатява нашата представа за Пърличев, за неговия талант и за неговото място в българската литература. Посветена на съпротивата на албанския народ срещу турското нашествие, на героичния пълководец Скендер бей, чиято 500-годишнина от смъртта се чествува през тази година, поемата на Пърличев поддържа патриотичните чувства у нашия съвременник.

Предадени са за печат Монография за живота и творчеството на П. Р. Славейков от С. Баева; докторската дисертация на Кр. Генев — Романтизмът в българската литература, изградена върху материали от литературата на Възраждането.

Извън плана на института по въпросите на възрожденската литература са публикувани отделни книги и статии: П. Динеков — статията „Probleme der bulgarischen Volksballade“, „Penczo Slawekow“ wobec tradycji odrozenia narodowego Bulgarii“ и др.; акад. Михаил Арнаудов издаде книгата си „Стефан Веркович“, в която дава

най-пълн за сега преглед на живота и дейността му, на неговите творчески заслуги към българския народ и неговата култура през Възраждането; Кр. Генов издаде книгата си „От Пайсий до Ботев“ — един труд с оригинални тези както по отношение на творчеството на съответни писатели, така също и по някои по-общи въпроси на българската възрожденска литература; Б. Ангелов статията „Венелин и нашите възрожденци“, „Ръкописен екземпляр от „Стематографията Да Хр. Жефарович“ и др.; Георги Симов — „Г. С. Раковски и развитието на българската литература“; Цвета Унджиева — статията „Л. Каравелов, белетрист и феилетонист“; Д. Леков — статията „Преводната българска белетристика през Възраждането“; С. Баева — статията „Неофит Бозвели и П. Славейков“ и „Ръкописни песнопойки през Възраждането“. Под печат е книгата на И. Конев „Из българо-сръбските литературни взаимоотношения“.

Завършени са или са публикувани редица трудове за българската литература след Освобождението: Ел. Димитрова завърши изследването си върху сатиричния образ у А. Константинов. Бе предаден за печат монографичният труд на В. Вълчев — „Иван Вазов. Живен и творчески път“, в който се очертава биографията на народния поет и се навлиза в някои от проблемите на творчеството му. Публикувани са отделни статии върху Ив. Вазов, Св. Минков, С. Загорчинов, П. Славейков и др., както и очерк за Кирил Христов от Кр. Куянджиев.

Под редакторството на Стоян Каролев и Соня Баева през годината излезе том III на „Литературен архив“, в който се съдържат материали от архивното наследство на Пенчо Славейков: автобиографични бележки, мисли, афоризми, сензации на поета, непубликувани досега поетически творби, различни варианти и редакции на стихотворения и пр.

През годината бяха разработени редица проблеми на съвременната българска литература. Тук преобладават извънплановите и извънститутутски публикации на сътрудниците, които работят в областта на литературната критика.

В книгата си „Творци“ върху един широк план Е. Каранфилов разглежда за пръв път в българската литературна наука проблемът за творческото начало в личността и неговото отражение в литературата. Той анализира някои явления в европейската литература и в класическата българска литература, за да се спре основно върху проблема в творчеството на съвременните ни писатели и да открие неговото значение за твореца.

Излезе от печат и книгата на Тончо Жечев „Иден на прозата“ която е една от интересните критически книги, излезли през годината. Тя съдържа няколко големи студии, посветени на генезиса и проблемите на класическия и съвременен роман, на творчеството на Чехов и Тургенев. Като цяло тя се отличава със самотитния характер на критическите си съждения.

Ст. Каролев публикува статията „В света на прозата (съвременни стилови явления)“, в която изтъква някои характерни стилови тенденции в съвременната ни проза. Като разглежда творби на най-талантливите български белетристи, той посочва тяхното своеобразие във връзка с душевността, светотното отношение и художествения им поглед.

Почти всички книги и статии на сътрудниците на секцията за съвременна българска литература са посветени на животрептущи проблеми на съвременната българска литература и дават в значителна степен облика на съвременната критическа мисъл у нас. Те са свидетелство за живата връзка на сътрудниците със съвременния литературен процес.

Значение за развитието на нашата наука имат и някои публикации върху теоретически проблеми на литературата.

Излезе от печат книгата на Искра Панова „Май истории на разказа“. В нея се разглежда поетиката на белетристите Вазов, Елин Пелин и Йовков и се подчертават по нов начин както общите черти в стила им, така и неповторимите особености на техния художествен натюрел. Книгата е една сериозна стъпка към нови решения и естетически обобщения в нашата литературна наука, насочени към разширяване на диригентите в специфичните области на художественото майсторство. Тя има и методологическо значение. И. Панова навлиза в структурата на художествените творби от гледна точка на марксистеската наука. Книгата воюва срещу формализма в литературознанието.

А. Натев издаде книгата си „Драматично и драматургично“. Като обобщава наблюденията си върху съвременната социалистическа и модернистична драматургия, той прави опит да изрази и аргументира собствени гледища по някои актуални въпроси на театралната ни естетика. Натев воюва срещу идеалистическата концепция в съвременната драматургична теория. На борбата срещу буржоазната идеология е посветена и статията му „Бунт срещу „мита“ — естетиката или метафизика в естетиката“.

Приет бе за печат и трудът на Г. Найденова „Романтическият образ на твореца“, в който са поставени редица теоретични въпроси.

Централна проблема за българската литературна наука и за всички сътрудници на института през 1967 г. бе изучаването на благотворното влияние на Великата октомврийска социалистическа революция върху българската литература. В тази проблема

бяха засегнати важни страни на сравнителното проучване на литературите и техните взаимоотношения.

В продължение на две години колектив от български и съветски литературоведи с отговорник Ст. Божков разработи редица актуални проблеми на взаимоотношенията на българската и съветската литература, на развитието на българската литература след Октомврийската революция, резултатите от които бяха докладвани на симпозиум в София.

От материалите на симпозиума се подготви и сложи под печат специален сборник, като издание на Института за литература и Институт славяноведения, който излиза през м. февруари.

Сборникът съдържа 21 студии и статии, в които на широка основа се третира проблема за влиянието на идеите на Октомврийската революция и на съветската литература у нас. Всички работи представляват оригинални разработки. Д. Ф. Марков, И. Д. Неупокоева, Г. Димов, В. Злиднєв, И. Шептунов, Здр. Петров, Л. Павлов и Ст. Божков разглеждат въпросите на ленинизиранието на нашата литературна теория и критика, проблема за литературното наследство, развитието на критическия реализъм в периода между двете войни и новите черти, с които се обогатява. В студията на Д. Ф. Марков се дава по новому характеристика на най-главните историко-типологични явления в руската и българската революционна поезия от 20-те години, като широко се съпоставят с литературния процес в други страни. Не е отминат без внимание и периодът от 20-те и 30-те години. Разглежда и съветската литература в „Нов път“ (от В. Колевски) и новите черти на литературния герой (от Любомир Павлов).

Втора особеност на сборника е, че в него са обхванати почти всички явления от развитието на българската литература в жанрово и тематично отношение. Изследвани са не само нашата лирика, проза, но и театъра и драмата. Това се постига с докладите на проф. Ст. Каракостов, Л. Минкова, Хр. Йорданов, Вл. Каракашев. В статията на Л. Цветков се засягат някои проблеми на историческия роман.

Освен това разглеждани са литературните контакти между българи, украинци и белоруси, проследено е как българската литература е превеждана и тълкувана по страниците на съветския периодичен печат в периода между двете световни войни.

Цялото това тематично богатство на сборника, съчетано с един съвременен подход към различните проблеми на съветското литературно влияние у нас, дава основание да се счита като едно от значителните издания, чрез които нашата научна общественост отбеляза 50-годишнината на Октомври.

По план на Института излезе от печат книгата на В. Колевски „Патосът на Октомври“, в която се проследяват проникването и влиянието на съветската литература в България през периода 1917—1943 г. Това е един сериозен принос в изучаването на българо-съветските литературни отношения. Колевски е издирил и систематизирал почти в пълнота материалите, свързани с проникването на съветската литература в България, с нейната интерпретация от страна на българското общество, литература и литературна критика. Целият материал е подложен на задълбочена научна преценка както от гледна точка на развитието на съветската литература, така и от принципите на развитието на българската литература. Книгата е ценен справочник за изследователя и ще стимулира към нови изследвания в тази област.

Дейността на членовете на института във връзка с 50-годишнината на Октомври е изключително широка и многообразна: акад. Л. Зарев изнесе доклад на научната сесия на БАН на тема „Октомврийската революция и промените на художественото съзнание в българската литература през 20-те години“; Г. Цанев публикува статия „Октомври и новите пъти българской литературы“, която разширено докладва и на теоретичната конференция в СБП; Ст. Божков изнесе доклад на сесията на Отделението за езикознание, литературознание, изкуствознание — „Великата октомврийска революция и някои проблеми от развитието на българската литература“; акад. П. Динев публикува статия „Първите блясъци на Октомври в българската литература“; В. Колевски публикува студията „Октомврийската революция и утвърждаването на ленинските принципи в българската литература“, „Сиянието на Октомври“ и др.; Ив. Цветков изнесе доклад в СБП „Октомври и българската критика“; Л. Цветков изнесе доклади в Бургас, Търговище, Горна Оряховица и другаде на тема „Великата отечествена война в съветската литература“, „Октомври и революционната поезия“.

Всичко това говори убедително за голямата отзивчивост на институтския колектив към задачите на нашата съвременност, за укрепените и резултатни връзки на института с факторите, които въздействуват върху идейно-политическото и културно развитие на народа. Този извод се налага още и от активното участие на сътрудници на института в издаването на литературни сборници и антологии с художествени и други произведения за Октомври, каквито са сборниците „50 години съветски разказ“ (Хр. Дудевски, Л. Цветков, Ив. Цветков); „Октомври и българската литература“ (Ив. Цветков, С. Русакиев) и др.

През годината бяха завършени и предадени за печат редица изследвания, подгот-

вени за VI международен славистичен конгрес, които имат характер на сравнителни литературни проучвания: П. Зарев — Развитие на българската литература през 20-те години, съпоставено с развитието на светската литература; П. Диневски — Близост и различия в развитието на старите славянски литератури; Е. Георгиев — Принципи на общото и сравнително славянско литературознание; Кр. Генов — Романтичната поема в славянските литератури; С. Баева — Сантиментализмът в българската и сръбската литература; Ст. Божков и Хр. Дудевски — Някои типологически и контактни особености в българската и светската литература; Г. Димов — Шишманов и проблема за българо-славянските литературни взаимоотношения; В. Колевски — Светската литература и утвърждаването на социалистическия реализъм в българската литература; Б. Ничев — Генезис и своеобразие на южнославянския реализъм.

Славистичен характер имат и някои от публикуваните през тази година статии на чл.-кор. Ем. Георгиев като: Началото на литературен живот и първите литературни школи у славяните; А. С. Пушкин и българите; Янко Есенски и неговият роман „Демократи“.

През годината институтът взе активно участие в широки и разнообразни инициативи за пропагандиране на научните знания сред народа. Почти всички сътрудници участвуват активно в периодичния печат със статии по актуални проблеми на литературата, с литературно-критически статии върху нови книги на съвременни писатели, във връзка с годишнини на наши и чужди писатели, при обсъждане на актуални проблеми на съвременната литература и пр. Това е огромна работа, свързана с възпитанието на народа.

Освен изнесените повече от 35 доклада по случай 50-годишнината на Октомврийската революция, голямо значение имат и следните осъществени инициативи: сътрудници на института са публикували над 200 статии в периодичния печат; 46 доклада са изнесени на комсомолски (дружествени, градски и окръжни) читателски конференции; институтът активно участва в провеждането на младежкото обсъждане на проблема „Младият герой в съвременната литература“, организирано по случай XI конгрес на Комсомола; много лекции, повече от 100, са изнесени от наши сътрудници в Националната лекторска група на патриотични теми; по случай чествуването на 25-годишнината от разстрелването на Н. Вапцаров в различни военни подразделения се изнесе цикъл от доклади и беседи. За активна просветна дейност институтът получи специална благодарност от гарнизона в Сливен, в която е изказана похвала на др. Б. Вапцарова и Е. Велинова; същевременно сътрудници на

института взеха участие в подготовката на редица сборници, в редактирането на издания на български писатели (Л. Каравелов, В. Друмев, за критиката) и на преводни книги; те написаха предговори към много издания, популярни очерци за български писатели, предназначени за ученици и пр.

Цялата тази многообразна дейност, макар и да протича извън института и често пъти без съгласуване с него, която понякога увеличава отделни сътрудници и им пречи да изпълняват в определения срок научноизследователските си планове, има важно значение за нашата култура. Тя подпомага естетическото и патриотичното развитие на нашия съвременник, популяризира научните знания сред широките трудещи се маси и младежите.

През 1967 г. значително се разшириха и обогатиха връзките на института със сродните институти и литературоведите от братските страни. В резултат на проведените у нас международни научни срещи и на участието на наши учени в научни симпозиуми и конференции, българската литературна наука повиши своя престиж и можа да се представи добре пред висококвалифицирани научни форуми.

Акад. П. Зарев взе участие в Международната научна сесия в Москва, посветена на 50-годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция и направи изказване на тема „Октомврийската революция и световната литература“.

Акад. П. Диневски участва в международната конференция по литературната терминология във Варшава и в конференция по история на славистиката Прага.

Проф. Г. Димов участва с доклад „Интерпретацията на българската литература в някои западноевропейски страни“ в IV международен конгрес по сравнително литературознание в Белград; същият изнесе на специални събрания в Нови Сад и Белград доклади за дейността на Г. С. Раковски по случай 100 години от смъртта му.

В. Колевски участва в научна конференция в Белград, посветена на 50-годишнината на Октомври и изнесе доклад „Октомврийската революция и българската литература“.

Х. Дудевски участва в два симпозиума в ГДР: в Гюстров, посветен на К. Федин — изнесе доклад „Мястото на вътрешния монолог в прозата на Федин“, и в Йена — посветен на петдесетгодишния юбилей на Октомври — с доклад „Раждаването на новия герой в творчеството на А. Толстой“.

К. Генов участва в симпозиума в Йена с доклад „Социалистическата историческа съзнателност — новаторски естетически принцип в метода на социалистическия реализъм“.

И. Конев взе участие в симпозиум, посветен на проблемите на сръбската омладина, в Нови Сад и изнесе доклад „Л. Каравелов в развитието на сръбския реализъм“.

Участието на нашите учени е намерило добър отзвук както в самите конгреси и конференции, така и в печата.

Най-значителна проява на института през 1967 г. бе съвместният съветско-български симпозиум, посветен на проблемите за влиянието на Октомврийската революция върху българската литература, проведен в София от 17 до 21 март. Симпозиумът бе организиран в изпълнение на обща научна задача от сътрудници на Института за литература при БАН, катедрата по руска и съветска литература при Софийския университет, Института за славяноведение и Института за световна литература „М. Горки“ при АН СССР. Това беше първата творческа среща на специалисти от двете страни, които участвуват в разработването на общи въпроси. От съветска страна в симпозиума взеха участие чл.-кор. Д. Ф. Марков, И. Шептунов и В. Злиднев от Института за славяноведение и проф. И. Г. Неупокоева — от Института за световна литература „Максим Горки“. От българска страна с доклади и научни съобщения на симпозиума излязоха Г. Цанев, С. Русакиев, С. Каракостов, С. Божков, Г. Димов, З. Петров, А. Натеv, В. Колевски, Ив. Цветков, Хр. Дудевски, Л. Цветков, Л. Минкова, Й. Цонев, Г. Вълчев, В. Вапцарова, Е. Даскалова и Хр. Йорданов от Института за литература и от катедрата по руска и съветска литература при Софийския университет „Климент Охридски“. Докладите и съобщенията имаха приносен характер, като подхващаха и разрешаваха нови въпроси или интерпретираха нов материал.

По време на симпозиума и при посещенията на другарите Марков, Шептунов и Злиднев през м. октомври в България се състояха координационни заседания, на които се определяха бъдещите съвместни задачи и срещи.

Продължи плодотворното сътрудничество с Института за руска литература в Ленинград по подготовката на критическото издание на „Беседата на Козма“ от др. Бегунов. Изданието е вече подготвено и обсъдено в Сектора по староруска литература на института и предстои да се обсъди в София и приеме за печат. Това ще бъде едно от значителните дела на съвместната работа на българските и съветските специалисти по старата българска литература и ще обогати славистичната литература с едно ценно издание.

Продължиха да се осъществяват плодотворно връзките ни с Института за език и литература при Чехословашката академия на науките, гдето се подготвоу чешки българисти история на българската литература. Тази година бе оказана помощ на колектива от чл.-кор. Г. Цанев. Бе уговорено до 1970 г. специалисти от двата института да разработят съвместно проблемите на българо-чехо-

словашките литературни отношения през втората половина на XIX в.

По съвместните проблеми с Института за литература при Унгарската академия на науките работиха другарите П. Динеков и Е. Георгиев. Предстои да се проведе конференция, на която те ще докладват своите работи.

П. Динеков и Г. Димов прочетоха през годината няколко лекции върху българската литература във Франция (Страсбург и Париж), а Е. Георгиев — в ГДР.

И главните усилия на редколегиата на списание „Литературна мисъл“ през отчетната 1967 г. бяха насочени преди всичко към отразяването на световноисторическото събитие — 50-годишнината от победата на Великата октомврийска социалистическа революция. За тази цел още в началото на годината бе открита рубриката „Пред 50-годишнината на Великия Октомври“ и във всеки брой се поместваха по няколко материала, а брой пети на „Литературна мисъл“ бе изцяло посветен на славната юбилейна годишнина. Може да се подчертае, че поместените материали поставят на разискване най-актуалните и принципни въпроси, свързани с революционния прелом и промените в нашата литература, настъпили след победата на Октомври.

Статии като „Октомврийската революция и промяната на художественото съзнание в българската литература през 20-те години“ — от Пантелей Зарев, „Октомврийската революция и творческите принципи на социалистическата литература“ от М. Б. Храпченко (Москва), „Октомврийската революция и търсене на нови пътища в българската литература“ от Георги Цанев, „Методологическата дилема пред съвременното литературознание; паралелни проблеми в развоя на съветското и на българското литературознание“ от Атанас Натеv, „Великият Октомври — преломен момент в развитието на славянските literaturи“ от Емил Георгиев, „В историческа проекция“ от В. М. Озеров (Москва) и др. представяват несъмнен принос в поставянето, изясняването и разработката на проблематиката, отразяваща взаимоотношенията между литературата на победилата революция и сходните типологически явления в славянските и неславянски literaturи. Творческата разработка на някои от проблемите ни дава основание да считаме, че за първи път и в нова светлина се поставят не само взаимоотношенията, но и общите насоки на развитието на literaturите, претърпели благотворното въздействие на идеите на Октомври.

Редколегиата покани редица писатели като Людмил Стоянов, Христо Радевски, Ламар, Крум Григоров, Николай Марангозов, Емил Манов и Генчо Стоев, да се изкажат на страниците на „Литературна мисъл“ какво е за тях победата на Октомври и какво влияние

са претърпели от съветската литература: оригиналните им изказвания бяха поместени в книжка пъта на списанието.

Бяха обнародвани и други проучвания и статии, посветени на юбилейната годишнина: „Социалистическото историческо самосъзнание — новаторски естетически принципи на социалистическия реализъм“ от Кръстьо Генов, „Съветската литература в „Изкуство и критика“ от Васил Колевски, „Формирането на новия герой на Алексей Толстой“ от Христо Дудевски, „Ленинският подход на Георги Димитров към литературата и изкуството“ от Вълчо Кунчев, „Николай Хрелков в проникването на съветската литература през 20-те години“ от Ангел Анчев, „Октомври и проблемът за литературните връзки“ от Любомир Павлов и др.

Най-общото, което характеризира обнародваните материали, е творческият подход към тази основна за нашата литература проблематика, която все още не е намерила фундаментална, детайлирана разработка, чрез която да се проследят в отделни нарочни трудове основните процеси, сложността и диалектиката във взаимоотношенията на онова, което е завоювано от различните школи преди революцията и онова, което се усвоява и доразвива след нея не само от представителите на социалистическия реализъм, но и от всички творци на художествени ценности в нашата литература. Проманата на художественото съзнание в българската литература и новите идеологически и художествени акценти в нея са все още неизнесени на високо научно равнище проблеми. Заради това новото, което се внесе чрез гореизброените статии, има несъмнено научно методологическо значение. Редколегията оценява, че „Литературна мисъл“ допринесе значително за достойното отразяване на великия наш и интернационален празник.

През отчетната 1967 г. бяха обнародвани и редица литературно-исторически и литературно-критически статии, които имат своето научно значение. Статии като „Народопсихология и литература — теоретико-исторически модел на литературата ни отпреди Освобождението до Първата световна война“ от Пантелей Зарев; „Сентенцията и посланицата във възрожденската литература“ от Росица Димчева; „Иван Вазов и борбата за създаване национално-самобитна реалистична литература“ от Георги Димов, „Рушенето на „мъничикия свят“ от Елка Константинова; „Вечната и свята Багряна“ от Вая Бояджиева и др. допринасят в различни аспекти за изясняването на много назрели проблеми на нашето съвременно литературознание.

Друга група статии, чрез които списанието направи значителни усилия да даде научно обоснован отпор срещу идеологическата диверсия на капиталистическите страни и да привлече вниманието на нашата младеж за нейното патриотично и естетическо възпи-

тание са изследванията на Стоян Каролов за естетическите позиции на списание „Ново време“, на Георги Димов за Георги Раковски и развитието на българската литература, на Катя Топчиева за романа „Време разделило“, и за национално-освободителните ни борби, на Желю Авджиев за видния марксистически литературен критик и публицист Димитър Димитров, на Соня Баева за Неофит Бозвели и Петко Славейков, на Дочо Леков за българската преводна белетристика и „по-българяването“ на някои чуждестранни творби през Възраждането, на Любен Георгиев за фейлетоните на Георги Кирков и др. В тези проучвания се подчертават революционните традиции на нашия народ и се отстояват реалистичните завоевания на българската литература от миналото, като се изтъкват патриотичните основи на нейното развитие и носеното от нея народностно самочувствие.

В редица статии се третират характерни моменти за същността, идеите и развитието на съвременната наша литература. В тези статии се сочат редица нови явления и противоречия в нашата сегашна поезия и проза.

В статията на Марко Минков „Шекспир, Флетчер и Расин“ се разработват за първи път у нас по нов начин проблемите на ренесансовата и бароквата традиция.

Трябва да се пожелае на страниците на „Литературна мисъл“ да се води по-широка и задълбочена научна критика, която да подпомага развитието на литературната наука.

В резултат на прилагането на нови методи на изследване и по-задълбоченото методологическо марксистко-ленинско интерпретиране на литературните явления продукцията на института през 1967 г. е сравнително по-разнообразна както по отношение на жанрови и индивидуални почерци, така и от гледна точка на по-пълното навлизане в творческите проблеми на художествените произведения и всестранното им осветляване.

Трябва обаче да се подчертае, че все още недостатъчно са разработвани някои основни теоретически въпроси на литературната наука, както и някои актуални проблеми на съвременната литература, чието изясняване би предвижило напред цялото ни литературознание.

През Института за литература стоят отговорни и важни за нашия народ и неговата култура задачи. Необходимо е да се напегнат силите и в чест на 25-годишнината от социалистическата революция да завършим Историята на българската литература. Тази задача вече сериозно затормозва развитието на кадрите и пречи на колектива да съсредоточи вниманието си за разрешаването на други актуални и важни проблеми. Необходимо е да се завърши Речникът на българската литература. Във връзка със стогодишнината на Ленин Институтът трябва да подготви сборник за социалистическия

реализъм, който ще бъде дело на съвместните усилия на български и съветски специалисти.

Трябва да направим усилия за съсредоточаване на научните сътрудници и върху други някои актуални проблеми на съвременната ни литература: на поетиката, на творчеството на отделни писатели, както и за доброто провеждане на набелязаните два международни симпозиума върху старата българска книжнина по случай 1100 години от смъртта на Кирил и върху българския фолклор. Необходимо е да се поставят и разрешат някои методологически въпроси на самото изследване, да разгледаме въпросите на взаимоотношенията между националните литератури и пр.

Сега с особена острота пред литературознаниято стоят и редица важни практически задачи, свързани с идеологическата борба на нашето съвремие. Въпросите на нашата нова социалистическа нация, на нейната култура, на бъдещата българска комунистическа нация и нейната култура не могат да се решат без активното участие на българските литературоведи. Ние сме призвани

да укрепваме процесите на консолидация на силите, да включваме литературното наследство в гравивните елементи на новото обществено съзнание на поколенията, да създаваме нови естетически критерии за красотата и правдата, за морал и етика, които ще се разцъфтяват в утрешното наше комунистическо общество.

От друга страна, пред нас стоят въпросите за преодоляване остатъците от старите естетически, морални, етически, битови и др. отживелици, за пресичане опитите на империалистическата идеологическа диверсия да ги съживява и активизира сред част от нашето общество и творческа интелигенция, за да се облекчава преходът на литературата и на душевността на нашия съвременник към комунистическите форми на живот и към пълния разцвет на нашето изкуство и художествена литература върху принципите на социалистическия реализъм.

Това са въпроси, които никак не са лесни за разрешаване и за които ние сами трябва да се подготвим научно, теоретически и граждански.

ПРИЕТ ЗА ПЕЧАТ СБОРНИК „ФОЛКЛОР И ЛИТЕРАТУРА“

През месец декември 1967 г. в Института за литература Секцията за българска литература до Освобождението обсъди и прие за печат изследванията, представени за сборника „Литература и фолклор“. В обобщаващото, проведено под ръководството на проф. П. Динеков, взеха участие: проф. Б. Ст. Ангелов, проф. Г. Димов, д-р Кр. Генев, научните сътрудници Б. Ничев, С. Баева, Д. Левков, Цв. Унджиева, И. Грашева, Ст. Таринска и др. Бяха приети за печат тринадесет работи: П. Динеков — „Литература и фолклор“, Б. Ничев — „Литературно и фолклорно художествено съзнание“, Кр. Генев — „Наблюдения върху типологията на българската народна поезия“, Св. Николова — „Патеричните разкази и фолклора“, Д. Левков — „Фолклорът и формирането на българската белетристика през Възраждането“, Цв. Унджиева — „Славейковият фейлетон и народното творчество“, В. Вълчев — „Пенчо Славейков и народното творчество“, Ст. Бояджиева — „Молба“ на Петко Тодоров и фолклорната традиция“, П. Тотев — „Съвременната българска сатира и фолклора“, Ив. Койнаков — „Ботевата поезия и българските народни песни до възрождената антифашистка борба 1941—1944 г.“, Ел. Огнянова — „Мама и нейните приказки“, Н. Кауфман — „Римуваните стихове в народната ни песен“.

Статията на проф. П. Динеков „Литература и фолклор“ въвежда в проблематиката на сборника, поставя главните въпроси, които възникват в съвременните проучвания на връзките между литературата и фолклора,

П. Динеков застъпва становището за фолклора като изкуство на словото, по начало дълбоко сродно с литературата и съвременното притежаващо специфични отличителни особености. В статията са намерили място редица въпроси от теорията и естетиката на фолклора, но задачите на автора са предимно литературно-исторически, какъвто е характерът на самия сборник. П. Динеков проследява прояви на отношение и взаимодействие между фолклора и литературата в цялостното развитие на културния живот на българите — от старобългарската епоха, през Възраждането до най-новите времена. При обсъждането бе изтъкнато, че работата набелязва редица моменти от отношението между литература и фолклор в историческото развитие на българската писменост, които нашата наука тепърва ще трябва да изяснява. Жив интерес предизвика въпросът за отношението между фолклор и литература през нашето средновековие.

Оживени разисквания станаха по повод статията на Б. Ничев „Литературно и фолклорно художествено съзнание“. Тя разглежда отношението между фолклор и литература в теоретичен план. Авторът излага своето разбиране за фолклора като етап от развитието на художественото съзнание изобщо и разбирането си за същината на фолклорното естетическо съзнание. Неговите тези за „възприятието по достоверност“ при фолклора, в отличие от „възприятието по вероятност“ в литературата, за първичните форми на художествена функция в народното творчество бяха посрещнати с интерес, който